

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2022-590

1.7.2022

Gjensidige Forsikring ASA

Motorvogn

Utforkjøring – ruspåvirket sjåfør – regress - fal. §§ 4-9, 4. ledd og 4-14, skl. § 4-3, jf. § 4-2.

Sikrede meldte skade på egen bil under sin kaskoforsikring etter utforkjøring av en ruspåvirket fører. Selskapet avkortet sikredes erstatning med 100 %, jf. fal. § 4-9, og krevde regress for sine utlegg jf. skl. § 4-3, jf. § 4-2. Selskapet viste bl.a. til at det å kjøre i påvirket tilstand var en grovt uaktsom handling, og at sikrede måtte identifiseres med føreren. Selskapet anførte videre at sikrede visste eller måtte forstå at føreren var påvirket. Sikrede bestred at det var grunnlag for identifikasjon, og at han visste eller måtte forstå at føreren var påvirket. Selskapet frafalt deretter anførselen om identifikasjon, men fastholdt at selskapet kunne kreve regress, jf. skl. § 4-3, jf. § 4-2, samt avslå krav under kaskodekningen, jf. fal. § 4-9, 4. ledd. Nemnda kom under tvil til at selskapet hadde gitt tilstrekkelig beskjed om sitt standpunkt. Spørsmålet om sikrede visste eller måtte forstå at føreren var ruspåvirket, ble avvist av bevismessige hensyn.

ANTATT ØKONOMISK OMFANG: ca. kr 246 232

Saksfremstilling

Saken gjelder selskapets krav om avkortning i sikredes erstatning med 100 % ved skade påført sikredes bil av ruspåvirket fører og regress mot sikrede for selskapets utlegg i saken.

I erstatningsreglene under sikredes kaskoforsikring står det at:

Ruspåvirkning

Gjensidige dekker ikke skade sikrede har voldt mens han eller hun kjørte kjøretøyet/hengeren/arbeidsmaskinen under selvforskyldt påvirkning av alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel, eller skade voldt av en annen mens denne kjørte kjøretøyet/hengeren/arbeidsmaskinen i slik tilstand, dersom sikrede har medvirket til bruk av kjøretøyet/hengeren/arbeidsmaskinen enda han eller hun visste eller måtte forstå at føreren var påvirket (forsikringsavtaleloven § 4-9).

Sikrede meldte 29.8.21 skade på sin bil og opplyste i skademeldingen at skadedato var 28.8.21 mellom "kl. 23:00-05:00", at årsaken var "Alkohol eller rusmidler" og at alderen på føreren var "23 år eller eldre". Videre sto det at:

Min bil sto parkert i byen. Hadde vært på et utested, vi tenkte å ta taxi hjem men en bekjent som var sammen med oss sa at han var kjørbar og kunne kjøre bilen. Han kjørte mens jeg, min samboer og en nabo satt på. Ved krysset fravegen og opp til klarte ikke sjåfør svingen, slik at bilen havnet i grøfta og landet på siden. Vi kom oss ut uten skader. Viste seg at sjåfør ikke var edru likevel. Vi ble anholdt og politiet har beslaglagt bilen. Uavklart sak pr nå, men jeg har ikke erkjent straffeskyld som eier av bil da jeg trodde sjåfør var i kjørbar tilstand.

Selskapet opplyste til sikrede 30.8.21 at det ville innhente politidokumenter, at erstatningen kunne bli redusert eller falle bort dersom det var utvist grov uaktsomhet, jf. fal. § 4-9, samt at det forelå grunnlag for identifikasjon etter fal. § 4-11.

I takstrappreport for bilen datert 30.8.21 ble skadene taksert til kr 310 546 inkl. mva., og det var notert "INNLOSING".

Ved kondemnering av bilen innfridde selskapet sikredes restlån overfor panthaver (banken) på kr 232 614. Selskapet mottok også faktura fra bilberger på kr 5 662, som det betalte 6.9.21.

Selskapet ba om politidokumenter 30.8.21 og mottok disse via Altinn 7.9.21 og 21.9.21.

Fra politiets anmeldelse/rapport hitsettes:

Da vi ankom stedet ble vi møtt av, heretter kalt melder. Hun forklarte at det var noen mennesker som var i område nord for som muligens hadde noe med ulykken å gjøre.

Vi kjørte og observerte nord for skogsområdet, mens ... søkte etter gjerningspersonene i De observerte og hørte personer som løp opp igjennom skogen og mot åkeren. Etter kort tid fikk patruljen med kallesignal ... som ble bemannet av pb. ... kontakt med ...antatt bilfører... . Videre så ble det funnet en dame som lå i en busk like ved skogområdet. Hun het ...passasjer 1... Ved videre søk i skogsområdet så ble bileier ...(passasjer 2)... funnet liggende i åkerkanten.

Det ble opplyst fra de siktede som var funnet at de var fire i bilen. Søket i skogen fortsatte ca en time før det ble oppnådd telefonisk kontakt med ...passasjer 3.... Hun kom deretter gåene opp fra skogen og opp på åkeren.

[....]

... undersøkte deretter bilen. Der fant de en skulderveske som blant annet inneholdt en pose med hvitt pulver. Det ble også funnet noen tabletter. Bilnøkkelen ble funnet i passasjerdøren.

Samtlige ble framstilt for blodprøve på ... legevakt, og deretter innsatt i arrest på ... politistasjon.

Det fremgår av politiets rapporter at ved inkvirering til arresten ved politistasjonen var bilfører opptatt av at de andre involverte ikke måtte sitte i arrest, herunder:

..Bilfører.. uttalte gjentatte ganger at det var han som skulle i arrest i og med at det var han som var skyldig. Han sa blant annet "de andre har ikke gjort noe straffbart". ..Bilfører.. var svært urolig og ba meg innstendig om å løslate de andre pågrepne i saken og sa "jeg har fucka opp".

Fra politiavhør av ..bilfører.. 28.8.21 kl. 11.26 hitsettes:

Siktede erkjenner å ha kjørt bil i ruspåvirket tilstand natt til 28.08.21. De andre siktede i saken visste ikke at siktede ikke innehar gyldig førerkort. Den sorte rumpetasken/vesken og amfetaminet som ble funnet i bilen tilhører siktede. De andre siktede i saken visste ikke noe om dette. Siktede lurte de andre siktede i saken. De visste ikke, og hadde ingen forutsetning for å vite, at siktede var ruspåvirket da han kjørte bil.

Siktede erkjente straffeskyld for å ha kjørt i ruspåvirket tilstand og for å ha forårsaket en trafikkulykke.

Siktede erkjente straffeskyld for å ha vært i besittelse av ca. 32 gram amfetamin.

Analyseresultatene fra blodprøven til bilfører påviste alkohol (2,32 og 2,20 promille ved prøvetaking hhv. kl. 04.19 og kl. 05.00), benzondiazepiner o.l. stoffer (totalt 0,596 umol/l, hvorav 0,500 umol/l tilsvarer 0,5 i alkoholpromille) og amfetamin (1,473 umol/l, hvorav 0.300 umol/l tilsvarer 0,5 i alkoholpromille).

Fra politiavhøret av sikrede 28.8.21 kl. 04.25 hitsettes:

.. Sikrede, bilfører, passasjer 1 og 3 og en annen person... var hjemme hos bileier og passasjer 1 i De kjørte så til byen rundt halv 12-12 og dro til ...utested.... De parkerte i bakgården på ... der siktede jobber. De tok så noen øl på ..utestedet... ..Sikrede..drakk selv 3-4 øl og 3 shotter. Han er usikker på hvor mye de andre drakk. [.....]

De fant så ut at de skulle hjem. ..Bilfører.. sa da at han var kjørbar. ..Sikrede.. synes det virket som ..bilfører.. var det også, og lot da ..bilfører.. kjøre. ..Sikrede.. tror ..bilfører.. har førerkort. Han spurte ikke om det, men han trodde det. ..Sikrede.. kjente ..bilfører.. da han var liten, men har ikke hatt kontakt på noen år. De har tatt opp kontakten igjen siste uka. ..Sikrede.. pleier ikke å spørre folk om de har førerkort.

Planen var å kjøre enten til ... eller hjem. [...]. De kjørte mot Turen gikk greit, men da de kom til krysset mot ... virket det som ..bilfører.. ikke fulgte med. De havnet da på feil side av fortauet og ut i grøfta. De fikk da panikk og løp fra bilen. De snakket ikke om noe spesielt. [...]

..Sikrede.. satt foran på passasjerplass, ..bilfører.. kjørte, ..passasjer 1.. satt bak til venstre og ..passasjer 3.. til høyre.

Fra nytt politiavhøret av sikrede 28.8.21 kl. 10.00 hitsettes følgende:

Siktete blir bedt om å fortelle om sitt forhold til ..bilfører.. Har kjent han før i tida når de jobbet på ... i 2010. Etter den tid har han ikke sett noe til han. Har i den siste uka hatt litt mer kontakt med han. [...] Den siste uken har han vært på besøk hos han og ...passasjer 1.. som er samboeren til ...bileier... Har vært noen dager hos dem. Besøkene har vært fin og ..bilfører.. er en trivelig fyr.

..Sikrede.. blir bedt om å fortelle om hvem sin bil det var som ble kjørt og det var ..sikredes... ..Sikrede.. blir bedt om å fortelle om sitt kjennskap til ..bilfører.. og hans førerkort. Han har forklart seg om dette og han går ikke rundt og spør andre om de har førerkort. Jeg spør om han tar for gitt at alle har førerkort og han svarer ja.

..Sikrede.. blir bedt om å fortelle om tilstanden til ..bilfører.. i går. Han opplevde ..bilfører.. som at han var i god tilstand. Han opplevde ikke ..bilfører.. som noe full. Når ..bilfører.. sa at han kunne kjøre og at han var kjørbart tenkte siktete at det var greit. Det ble tatt noen øl mens de var hos siktete, men han fikk ikke med seg om ..bilfører.. drakk noe i går. *Han har fått med seg at ..bilfører.. hadde tatt et par øl hjem hos dem. Han sier ikke at han ikke har fått med seg at ..bilfører.. ikke hadde drukket noen ting.*

[....]

..Sikrede.. blir bedt om å fortelle om hvorfor de stakk fra ulykken. Vet ikke hvorfor. Det var bare kaos og panikk. Han vet ikke hvorfor de dro slik de gjorde. Han tror han fikk litt sjokk når han var på legevakten. [...]

På spørsmål om hva ..sikrede.. tenker nå, sier han at de tenkte vel at de måtte komme seg vekk. Han tenker nå at han måtte ha tenkt at ..bilfører.. ikke kunne vært edru når han ikke klarte svingen.

..Sikrede.. blir bedt om å fortelle om sitt forhold til narkotika. Han har ikke noe spesielt forhold til det. Han bruker ikke det selv.

Videre blir ..sikrede.. spurt om hva blodprøvene vil vise. Den vil vise at han tok en pille som var Aduvanze. Det var ...samboerens.. pille. Blodprøven vil ikke vise noe mer enn den og alkohol.

Analyseresultatene fra blodprøver tatt av sikrede ved prøvetaking kl. 04.19 og kl. 05.00 viste hhv. 0,92 og 0,81 promille.

Selskapet opplyste til sikrede 22.9.21 at det avkortet i erstatningen med 100 %, og at det krevde regress for utleggene det hadde hatt med kr 238 276. Selskapet informerte om klagemulighetene, herunder at det kunne sendes klage til Finansklagenemnda. Det ga for øvrige følgende begrunnelse for sin avgjørelse:

Vi viser til ovennevnte skade og tidligere kontakt i saken, blant annet vårt brev av 30.08.2021, der vi informerte om følgene for grov uaktsomhet.

Det fremgår av de opplysningene vi har mottatt, at fører kjørte bilen til tross for at han var påvirket av alkohol og andre substanser med en påvirkningsgrad tilsvarende en promille på minst 2,2.

Det fremgår videre av forklaringer gitt til politiet at du var sammen med bilfører store deler av den kvelden uhellet skjedde, både på vorspiel hjemme hos deg selv og deretter på et utested, vi legger derfor til grunn at du overlater bilen til fører til tross for at du visste eller måtte forstå at føreren var påvirket. Førers kjøring i påvirket tilstand vil derfor får samme konsekvenser for deg som om du selv hadde kjørt bilen.

..Selskapet.. har foretatt en vurdering i saken. Det å kjøre i påvirket tilstand, er å anse som en grovt uaktsom handling.

Etter de opplysninger vi har mottatt foreligger det grunnlag for identifikasjon etter Forsikringsavtalelovens § 4-11. Dette medfører at vi kan foreta en avkortning i erstatningen overfor deg for fører sin handling.

Som en følge av dette og med hjemmel i Forsikringsavtalelovens § 4-9, Bilansvarslovens § 12 og Skadeserstatningslovens § 4-3 jf. 4-2, er det besluttet at erstatningen skal avkortes i sin helhet (100%) og at det skal foretas en regress på vår utlegg.

Sikrede påklaget 1.11.21 avslaget på erstatningen og regresskravet med henvisning til at han hverken forsto eller burde forstått at sjåføren var beruset. Fra klagens hitsettes:

Det har ikke vært noe vorspiel hjemme hos oss denne kvelden, men det stemmer at fører av bilen var med til oss mens jeg og min samboer ordnet oss før vi skulle dra ut på byen. Jeg observerte ikke at fører av bilen drakk alkoholholdig drikk hos oss. Jeg som sjåfør ned til byen drakk kun 0,33 lettøl og sjekket promillekalkulator for å sjekke at jeg ikke hadde promille over 0,2 før jeg skulle kjøre. En nabo kom og til oss like før vi skulle dra for å sitte på nedover. Dette var da ikke et vorspiel.

Da vi gikk inn på utestedet sammen var det vanlig prosedyre med at alle måtte vise veskene sine til dørvakten. Dette inkluderer også fører av bilen meg bekjent, og ingenting ble bemerket. Jeg kunne da ikke ha noen formening om vedkommende skulle ha noe ulovlig i sin veske. På utestedet var det ganske mye folk. Vi satt ikke ved samme bord hele kvelden, men minglet og traff en del mennesker. I løpet av denne tiden har jeg ikke observert at fører av bilen har drukket alkoholholdig drikk.

Alle skulle videre etter utestedet og det ble snakk om å ta en taxi hjem. Da foreslo fører av bilen å kjøre bilen vår siden han var edru og kjørbar, slik at vi slapp å hente bilen dagen etter. Dette er bekreftet i avhør av alle passasjerer, samt at fører har avlagt samme forklaring i sitt avhør - at han har hevdet å være edru og lurt oss som satt på, og at vi ikke kunne visst noe annet.

På daværende tidspunkt hadde jeg selv høy promille, og hadde ikke grunnlag for å tro annet enn at vedkommende var kjørbar, så han fikk kjøre bilen. [...]

Det viser seg i ettertid av denne hendelsen at fører av bilen har inntatt narkotiske stoffer denne kvelden, deriblant amfetamin, noe vi selvfølgelig heller ikke var klar over.

Vi har snakket en del med politiet og med erfaringskonsulenter og gjort en del undersøkelser selv der vi har oppdagat at amfetamin er et prestasjonsfremmende stoff som virker skjerpende. Dette gjør det ekstremt vanskelig å bedømme hvorvidt noen har inntatt alkohol, spesielt om man er uerfaren. Det viser seg også at fører av bilen har hatt et rusproblem over mange år, noe som og medfører at han er flink til å skjule både sitt inntak og misbruk. [...]

Min samboer, en venninne/nabo og jeg var passasjerer i denne bilen under kjøreturen. Jeg og min samboer er foreldre til to barn på 4 og 11 år. Jeg ville aldri ha satt oss i en slik farlig situasjon med viten og vilje. [...]

Selskapet opprettholdt 8.11.21 sine beslutninger og viste i tillegg til at passasjerene hadde løpt fra skadestedet, noe som tilsa at samtlige passasjerer var klar over – eller hadde en sterk mistanke til – at sjåføren var beruset.

I en klage 20.1.22 til selskapet bestred sikredes advokat at det var grunnlag for avkortningen og regresskravet. Det ble lagt til grunn at bilførers ruspåvirkning var selvforskyldt, slik at det avgjørende i henhold til fal. § 4-9 var om sikrede "*visste eller måtte forstå*" at bilfører var påvirket, og at han på tross av det "*medvirket til vognens bruk*". Det ble hevdet at det etter bestemmelsens tredje ledd var krav om grov uaktsomhet, og i anledning dette begrepet ble det vist til Rt. 2004 s. 499. Det ble videre hevdet at det ikke var holdepunkter for at sikrede visste at sjåføren var ruspåvirket, jf. kravet i fjerde ledd om at sikrede "*visste eller måtte forstå*". Det ble hevdet at spørsmålet var om klager grovt uaktsomt med hensyn til sjåførens påvirkning "*medvirket til vognens bruk*". Det ble anført at rusmisbruk bidrar til økt toleranse og tilvenning til rusmidler, og at misbrukeren, som følge av økt toleranse og normalt et sterkt ønske om å holde problemet hemmelig, kan gjøre det krevende for utenforstående å avdekke at vedkommende er beruset. Det ble hevdet at faktum ikke ga holdepunkter for at sikrede eller de øvrige passasjerene på noe tidspunkt skulle innsett at sjåføren var uskikket til å kjøre bil som følge av rus. Det ble også vist til bilførers politiforklaring om at han "*lurte de andre*", og at ingen av passasjerene hadde forutsetning for å vite at han var ruspåvirket. Sikrede antar også at det at bilfører var påvirket av flere stoffer utover alkohol, og at amfetamin motvirker alkohols dempende effekt, må ha gjort

bilførers ruspåvirkning mindre fremtredende. Det ble for øvrig vist til at ingen av passasjerene reagerte på bilførers fremtoning, noe som viser at sikredes bruksoverlatelse ikke var tilstrekkelig uaktsom i lovens forstand. Sikredes advokat påpekte også at det ikke var grunnlag for identifikasjon, jf. fal. § 4-11, 2. ledd bokstav a, idet bilfører ikke på noe tidspunkt hadde vært *"ansvarlig for forsikringsgjenstanden"*.

Selskapets kundeombud tok ikke klagen til følge, men var enig i at det ikke var identifikasjon etter fal. § 4-11, men at tilfellet falt inn under fal. § 4-9, 4. ledd, slik at regress kunne kreves, jf. skl. § 4-3, jf. § 4-2. Kundeombudet ga 7.2.22 bl.a. følgende begrunnelse:

Det er erkjent at du som sikret overlot nøklene til fører, slik at du på den måten har medvirket til at fører kunne kjøre bilen. Videre er det nå i etterkant kjent at fører av bilen var alkohol og ruspåvirket da kjøringen fant sted. Spørsmålet blir etter dette om du "visste eller måtte forstå" at føreren var påvirket da du overlot bilen til fører. Hvilke tanker du gjorde deg etter uhellet er som advokaten anfører, ikke avgjørende, det er da du overlot bilen til fører som er vurderingstidspunktet.

Det som ligger i vurderingstemaet "visste eller måtte forstå" i Fal § 4-9, tilsvarer avkortningsvurderingen etter Bilansvarsloven § 7, "visste". At begrepet må forstås likt i begge bestemmelsene fremgår blant annet i Trine-Lise Wilhelmsens kommentar til Fal § 4-9 i Gyldendals rettsdata, der hun viser til Rt. 1978 s. 321. Høyesterett vurderte i denne avgjørelsen hvilket kunnskapskrav som må til for å "måtte forstå". Retten viste til forarbeidene hvor det fremgår at man må legge til grunn betydningen av ordene i vanlig språkbruk.

Etter vanlig språkbruk ligger det i "måtte forstå" eller "måtte vite" at man har for seg en situasjon som ut fra en normal bedømmelse gjør en mulig uvitenhet uforståelig.

Det avgjørende blir da ikke om alkoholpåvirkningen hos fører gir seg slike markante utslag som den høye promillen skulle tilsi, men om du måtte forstå at fører var så påvirket at han ikke hadde lov til å kjøre, dvs. en promille over 0,2. At førers bruk av amfetamin kan ha vært med på å redusere utslagene av promillen, slik det hevdes i klagen, vil således ikke være avgjørende for vurderingen, det avgjørende vil være hele kveldens forløp.

Det er opplyst at dere møttes hjemme hos deg og din samboer, hvor det ble drukket noe alkohol. Du drakk ikke mer enn at du etter beregning på promillekalkulatoren kunne kjøre selv da dere reiste videre i halv tolv, tolv tiden. Av politidokumentene fremgår det at politiet ble varselet om uhellet kl 02.51, dvs at uhellet skjedde omkring tre timer etter dere hadde reist til utestedet. Du har opplyst at du var klar over at fører tok noen øl hjemme hos dere, men at du ikke fikk med deg om han drakk på utestedet.

Dersom fører drakk flere øl, f.eks 2-3, før dere dro ut, mener Kundeombudet at det allerede som følge av dette burde vært stilt spørsmål ved om promillen var under 0,2, tre timer senere. Du oppfattet ikke fører som full, og antok at han var kjørbar siden han sa han kunne kjøre. Det faktum at fører hadde drukket noe tidligere på kvelden, før han tilbrakte 2-3 timer på et utested hvor det normale var at gjestene drakk alkohol, tilsier at du uten ytterligere undersøkelser vanskelig ikke "måtte forstå" at han hadde en promille over 0,2.

Det fremgår av sakens opplysninger at du kjente fører fra tidligere år, men først hadde gjenopptatt bekjentskapet igjen noen uker før uhellet. Dette betyr at fører ikke var en person du kjente veldig godt.

Som følge av den manglende kjennskapen du hadde til fører og det at du visste han hadde drukket noe tidligere på kvelden, mener vi det ville vært naturlig å spørre hvor mye han faktisk hadde drukket igjennom hele kvelden, før du overlot bilen til han.

Kundeombudet har etter en gjennomgang av saken kommet til at det må legges til grunn at du, ut fra den forholdsvis strenge tolkningen som følger av praksis, "måtte forstå" at fører var påvirket da du overlot nøklene og bilen til han. Det fremkommer ingen opplysninger som tilsier at årsaken til uhellet var noe annet enn førers promille, kravet om årsakssammenheng er derfor oppfylt. Vilklårene for bortfall av erstatning etter Fal § 4-9 er etter dette til stede og selskapet kan da kreve regress for sine utlegg etter Skl § 4-3 jf. §4-2.

Sikredes advokat sendt klage datert 22.3.22 til Finansklagenemnda.

Sikrede krever dekning for skade på bilen og anfører at vilklårene for avkortning etter fal. § 4-9 ikke er oppfylt. Det kreves at han "visste eller måtte forstå" at sjåførene var ruspåvirket da han overlot nøkkelen til ham. Dette forutsetter kvalifisert uaktsomhet, og det er terskelen for grov uaktsomhet

som danner rammen for vurderingen under fal. § 4-9, 4. ledd. Sikrede viser bl.a. til juridisk litteratur (Nils Nygaard vedrørende tilsvarende regel i bilansvarsloven (bal.) § 7) og uttalelser i Rt. 1978 s. 321 og Rt. 1989 s. 1318. Bilføreren drakk "et par øl" under besøket hos ham. Det dreide seg maksimum om to enheter, og han observerte ikke alkoholkonsum hos bilfører 28.8.21 utover dette. Bilfører drakk dette på ikke mer enn 1 og ½ time. Det er ikke uvanlig at enkeltpersoner av ulike årsaker lar være å drikke under opphold på et utested. Rusmisbruk bidrar til økt toleranse og tilvenning til rusmidler, og det kan derfor være krevende for utenforstående å avdekke at vedkommende er beruset. Dette taler mot at sikrede "*måtte forstå*" at bilfører ikke lovlig kunne kjøre bilen.

Sikrede viser også til bilførers politiforklaring om at han lurte de andre, og at det er tvilsomt at nærmere undersøkelser ved f.eks. å stille spørsmål, ville avdekket at sjåføren var ruspåvirket. Sjåføren var påvirket av mer enn alkohol, og amfetamin motvirker alkohols dempende effekt. Det må derfor kunne legges til grunn at bilførers ruspåvirkning ikke var synlig som følge av inntaket av bl.a. amfetamin.

Grunnen til at sikrede løp fra stedet etter uhellet var at sjåføren løp avgårde umiddelbart, og dette handlingsmønsteret smittet på de øvrige. Sikrede ser ikke bort fra at han da ubevisst kan ha tenkt at sjåføren likevel kan ha vært påvirket, men spørsmålet om avkortning/regress må avgjøres ut fra hans opptreden og kunnskap før uhellet.

Selskapet avviser ansvar og anfører at selskapet kan avslå ansvar under kaskoforsikringen etter fal. § 4-9, 4. ledd og kreve regress etter skadeserstatningsloven (skl.) § 4-3, jf. § 4-2. Vurderingstemaet etter fal. § 4-9, 4. ledd er om sikrede "*visste eller måtte forstå*" at fører var påvirket og ikke om han opptrådte "*grovt uaktsomt*". Selskapet hevder sikrede "*måtte forstå*" at sjåføren var alkoholpåvirket, idet det var en utvilsom risiko for at bilfører hadde inntatt alkohol og/eller andre berusende stoffer. Sikrede hadde ikke fullstendig kontroll på hva bilfører foretok seg i løpet av kvelden/natten, men han visste at sjåføren hadde drukket noen øl tidligere på kvelden hjemme hos klager. Sikrede burde derfor forvisset seg i langt sterkere grad om at sjåføren var skikket til å sette seg bak rattet, og enhver tvil burde ha ført til at bilen ikke ble benyttet for å komme seg hjem etter endt bytur. Sikrede har erkjent at han overlot nøklene til fører, og medvirket dermed til at fører kunne kjøre bilen.

Vedrørende begrepet "*måtte forstå*" viser selskapet til Trine-Lise Wilhelmsens kommentar til fal. § 4-9 i Gyldendals rettsdata og til Rt. 1978 s. 321 hvor Høyesterett i anledning dette begrepet viste til forarbeidene hvor det fremgår at man må legge til grunn betydningen av ordene i vanlig språkbruk:

Etter vanlig språkbruk ligger det i "*måtte forstå*" eller "*måtte vite*" at man har for seg en situasjon som ut fra en normal bedømmelse gjør en mulig uvitenhet uforståelig.

Til sikredes anførsel om innholdet i begrepet grov uaktsomhet, jf. Rt. 1989 s. 1318, anfører selskapet at fal. § 4-9 har en spesialregel i fjerde ledd som behandler situasjonen, og som favner videre enn hovedregelen, og ikke er i samme grad knyttet til uaktsomhet. For øvrig mener selskapet at sikredes opptreden faller inn under de rammer som har vært behandlet i rettspraksis.

Selskapet påpeker at alle de fire involverte parter løp fra stedet etter kollisjonen, og også gjemte seg for politiet. Sikredes forklaring om en form for kollektiv panikk er ikke troverdig. Slik adferd er ikke vanlig etter en utforkjøring. Det var ingen faktorer som gjorde utforkjøringen spesielt dramatisk, det ble mindre skader på bilen, og kollisjonsputene ble ikke utløst. Det ble ikke nevnt i skademeldingen at alle hadde løpt fra stedet, slik at selskapet først ble kjent med det via politidokumentene.

Selskapet har beregnet at sikredes erstatningskrav utgjør kr 246 232, idet bilens markedsverdi er kr 280 232, vraket som klager beholder har en verdi på kr 30 000, og egenandelen er kr 4 000.

Selskapet hevder videre at det er varslet i tråd med intensjonen i fal. § 4-14, og at dette ga seg utslag i en reaksjon fra sikrede i samsvar med det bestemmelsen legger opp til. Det ble i brev av 30.8.21 varslet om at det ville bli vurdert om selskapet hadde rett til å avkorte, jf. fal. § 4-9, samtidig som det informerte om muligheten for identifikasjon. Selskapet viser til at det på det tidspunkt ikke hadde nok opplysninger til å foreta en endelig vurdering fordi politidokumentene ikke var tilgjengelige for utlån. Etter mottak av politidokumentene meddelte selskapet sitt endelige standpunkt 22.9.21 og henviste til fal. § 4-9 samtidig som det henviste til bal. § 12 i fall det skulle tilkomme ansvarsutlegg. Siden det forelå en panthaverdekning, og siden selskapet var forpliktet til å gjøre opp med den aktuelle finansieringsinstitusjon for deretter å fremme regresskrav, henviste det til skl. § 4-3, jf. § 4-2. Selskapet påpeker at det ikke er noe pålegg i fal. § 4-14 at det oppgis hvilket ledd eller setninger i § 4-9 som er påberopt. Selskapet mener det er tilstrekkelig å vise til fal. § 4-9 og viser til at det samtidig oppga hvilken reaksjon som var besluttet. Selskapet redegjorde for grunnlaget for reaksjonen ved å beskrive den faktiske handling slik: *"du overlater bilen til fører til tross for at du visste eller måtte forstå at føreren var påvirket. Førers kjøring i påvirket tilstand vil derfor får samme konsekvenser for deg som om du selv hadde kjørt bilen."* Dette ga sikrede innblikk i bakgrunnen for selskapets reaksjon med det fornødne detaljnivå. Så lenge reaksjonen er fastsatt til 100 % avkortning, er det for sikrede av mindre betydning hvilket ledd i § 4-9 som er lagt til grunn. Selskapet hevder det ikke er tvil om at det foreligger grov uaktsomhet når bilen overlates til en påvirket sjåfør, slik at fal. § 4-9, 4. ledd ikke utelukker en slik vurdering. Siden selskapet var henvist til å gjøre opp med panthaver utgjorde skl. § 4-3, jf. § 4-2, den sentrale hjemmelen, idet den faktiske reaksjonen ville være et regresskrav. Selskapet viser til at grov uaktsomhet er det skyldnivå som gir grunnlag for regress etter skl. § 4-2 nr. 1. Selskapet mener derfor at disse henvisningene ga sikrede adekvat informasjon til å reagere med klage eller søksmål. Selv om det ikke forelå noen situasjon der det var nødvendig å vurdere identifikasjon etter fal. § 4-11, så mener selskapet også denne henvisningen peker på at selskapets reaksjon vil ramme sikrede, slik at det ikke var grunnlag for en misforståelse som kunne forårsake mangelfulle mottrekk fra hans side. Selskapet hevder situasjonen ville vært en annen om det hadde vært angitt en reaksjon som var rettet mot sjåføren.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om selskapet er fri for ansvar etter fal. § 4-9 fjerde ledd, herunder om selskapet har oppfylt reglene om varslingsplikt i fal. § 4-14 første ledd.

Nemnda ser først på spørsmålet om selskapet har oppfylt varslingsbestemmelsen i fal. § 4-14, som lyder:

Hvis selskapet vil gjøre gjeldende at det etter en av reglene i dette kapitlet er helt eller delvis fri for ansvar eller har rett til å si opp forsikringen, skal det gi forsikringstakeren eller sikrede skriftlig beskjed om sitt standpunkt. Beskjeden skal gis uten ugrunnet opphold etter at selskapet ble kjent med det forhold som medfører at regelen kan anvendes. I denne forbindelse skal selskapet også gi orientering om adgangen til å benytte utenrettslige tvisteløsningsordninger, eventuelt om andre muligheter for å få prøvd saken utenfor domstolene.

Forsømmer selskapet å gi slik beskjed, mister det retten til å påberope seg forholdet.

Det følger av denne bestemmelsen at selskapet må gi sikrede skriftlig beskjed om sitt standpunkt uten ugrunnet opphold etter at det ble kjent med det forhold som medfører at regelen kan anvendes. Ifølge Rt. 2013 s. 1235 begynner tidsfristen å løpe når selskapet har kvalifisert mistanke

om disse forholdene. I FinKN 2021-360 uttalte nemnda følgende vedrørende varslingsfristen i fal. § 4-14:

Nemndspraksis har gjennomgående akseptert en total saksbehandlingstid på to–tre måneder fra mottak av skademelding, til avslaget foreligger, se eksempelvis FinKN 2017-525. Lenger saksbehandlingstid kan aksepteres hvis det er kontinuerlig aktivitet i saken og de undersøkelsene som foretas må regnes som nødvendige for å avklare avslagsgrunnen nærmere. Derimot godtas ikke ubegrunnede opphold i saksbehandlingen, jf. FinKN 2018-631 og 2018-577 (begge med 2 ½ måned opphold uten begrunnelse).

Selskapet sendte avslagsbrevet med regresskravet 22.9.21, dvs. under en måned etter at selskapet mottok sikredes skademelding 29.8.21. Sett hen til at selskapet også innhentet politidokumentene før det foretok en vurdering i saken, er det klart at avslaget er sendt innen den lovpålagte tidsfristen – "*uten ugrunnet opphold*", jf. § 4-14 første ledd annet punktum. I avslagsbrevet er det informert om klagemulighetene, slik at kravet om dette i fal. § 4-14 første ledd, tredje punktum, også er oppfylt.

Det følger videre av fal. § 4-14 første ledd første punktum at selskapet må gi sikrede skriftlig beskjed om "*sitt standpunkt*". Formuleringen "standpunkt" betyr avgjørelse, dvs. selskapets avgjørelse på sikredes krav på erstatning. I dette tilfellet er selskapets standpunkt at det ikke er ansvarlig, altså at det påberoper seg en avslagsgrunn. Dette kravet er derfor tilfredsstilt.

Nemndspraksis har imidlertid lagt til grunn at selskapets avgjørelse må begrunnes på en slik måte at sikrede får beskjed om hva situasjonen dreier seg om og hvordan han evt. kan imøtegå selskapets avslag. Det må fremgå hva slags skyldgrad det er tale om enten ved å vise til den aktuelle lovbestemmelsen eller vilkåret hvor skyldgraden fremkommer, eller ved å angi den direkte. Videre må det fremgå om det dreier seg om avkortning eller fullstendig ansvarsfrihet, jf. de grunnleggende avgjørelsene i AKN 2103 og 1735, hvor det vises til Ot.prp. nr. 49 (1988-1989) side 71–72, som sier at det er viktig for sikrede å få klarhet i hvilke innsigelser selskapet vil påberope.

Selskapets avslagsbrev lyder:

Vi viser til ovennevnte skade og tidligere kontakt i saken, blant annet vårt brev av 30.08.2021, der vi informerte om følgene for grov uaktsomhet.

Det fremgår av de opplysningene vi har mottatt, at fører kjørte bilen til tross for at han var påvirket av alkohol og andre substanser med en påvirkningsgrad tilsvarende en promille på minst 2,2.

Det fremgår videre av forklaringer gitt til politiet at du var sammen med bilfører store deler av den kvelden uhellet skjedde, både på vorspiel hjemme hos deg selv og deretter på et utested, vi legger derfor til grunn at du overlater bilen til fører til tross for at du visste eller måtte forstå at føreren var påvirket. Førers kjøring i påvirket tilstand vil derfor får samme konsekvenser for deg som om du selv hadde kjørt bilen.

..Selskapet.. har foretatt en vurdering i saken. Det å kjøre i påvirket tilstand, er å anse som en grovt uaktsom handling.

Etter de opplysninger vi har mottatt foreligger det grunnlag for identifikasjon etter Forsikringsavtalelovens § 4-11. Dette medfører at vi kan foreta en avkortning i erstatningen overfor deg for fører sin handling.

Som en følge av dette og med hjemmel i Forsikringsavtalelovens § 4-9, Bilansvarslovens § 12 og Skadeserstatningslovens § 4-3 jf. 4-2, er det besluttet at erstatningen skal avkortes i sin helhet (100%) og at det skal foretas en regress på vår utlegg.

Selskapet viser her til grov uaktsomhet, fal. § 4-9, bal. § 12 og skl. § 4-3, jf. § 4-2, samt fal. § 4-11. Avslaget dreide seg imidlertid ikke om identifikasjon med fører for grov uaktsom kjøring, men om promilleregelen i fal. § 4-9 fjerde ledd. Kortvarig overlatelse av bilen til en annen fører gir ikke grunnlag for identifikasjon, jf. Rt. 1974 s. 140, som etter NOU 1987:24 s. 102 gjelder tilsvarende for § 4-11 annet ledd bokstav a. Hvis derimot føreren handler med samtykke fra sikrede, må

handlingen regnes som foretatt av sikrede selv, jf. forarbeidene til Nordisk Sjøforsikringsplan 2013 versjon 2019 til § 3-36 om identifikasjon mellom sikrede og hans hjelpere, jf. Section 6 – NordicPlan. Dette gjelder sjøforsikring, men må gjelde tilsvarende for vanlig forsikring dersom det dreier seg om positivt samtykke. At føreren unnlater å gripe inn overfor uaktsom kjøring er ikke nok, jf. Rt. 1974 s. 140. Henvisningen til fal. § 4-11 er derfor misvisende, men henvisningen til grov uaktsomhet i § 4-9 er relevant dersom sikrede har samtykket til at føreren kjører bilen med promille.

Selskapet viste videre til skl. § 4-3, jf. § 4-2 som relevant dersom selskapet måtte gjøre opp med panthaver, fordi reaksjonen mot sikrede da ville være et regresskrav. Grov uaktsomhet er det skyldnivå som gir grunnlag for regress etter skl. § 4-2 nr. 1. Skl. § 4-3, jf. § 4-2 gjelder selskapets regress mot "den ansvarlige skadevolderen", som her er føreren av bilen. Regress mot sikrede vil være en følge av at sikrede har påført selskapet en betalingsplikt overfor en medforsikret på bakgrunn av egen adferd. Dette spørsmålet er ikke regulert i fal. eller skl., men er omtalt i NOU 1987:24 s. 151–152:

Det må antas å følge av alminnelige rettsregler at den som er skyld i at selskapet pådrar seg et ansvar overfor tredjemann utover det som følger av forsikringsavtalen som sådan, vil kunne pådra seg ansvar overfor selskapet. I forhold til forsikringstager, sikrede eller en medforsikret vil likevel et slikt regresskrav måtte underlegges de samme vernereglene som disse personene beskyttes av når de selv gjør gjeldende krav under forsikringen, se for så vidt *Selmer* s. 129-130. Bestemmelsene i kapittel 4 står her særlig sentralt.

Uttalelsen gjelder "den som er skyld i at selskapet pådrar seg et ansvar overfor tredjemann utover det som følger av forsikringsavtalen som sådan". Den omtaler derfor bare den situasjonen at selskapets ansvar er en følge av sikredes adferd. Dette vil være tilfellet om forsikringstilfellet er en følge av at sikrede bryter sine omsorgsplikter etter fal. kap. 4, og selskapet må betale ut erstatning til en medforsikret, jf. *Wilhelmsen, Regress i skadeforsikring, Tidsskrift for erstatningsrett, forsikringsrett og trygderett*, 2019/1, s. 7- 32, pkt. 7.3. I slike tilfeller har sikrede forutsetningsvis utvist uaktsomhet, og det følger da i utgangspunktet av alminnelig erstatningsrett at selskapet har et krav mot ham. Sikrede nyter imidlertid godt av de samme vernereglene som ville vært gjeldende om det var han som reiste et krav om forsikring. Regresskravet må derfor behandles på samme måte som om sikrede reiste kravet under forsikringen, og kravet måtte avkortes etter reglene i fal. kap. 4. Forsikringen gir altså sikrede en indirekte ansvarsforsikring i forhold til andre medforsikrede under avtalen på samme måte som medforsikrede har en indirekte ansvarsforsikring når han volder skade på sikredes eiendeler. Det er derfor korrekt at selskapet har et regresskrav, men hjemmelen er feil.

Samtidig gir faktumbeskrivelsen i tredje avsnitt korrekt informasjon om det faktiske grunnlaget i saken, nemlig at sikrede overlot bilen til sikrede enda han visste eller måtte forstå at føreren var påvirket. Det er også vist til fal. § 4-9. Om sikrede slo opp bestemmelsen, ville han lett finne frem til fjerde ledd, som altså er gjengitt. Det er ikke krav om referanse til det enkelte ledd i bestemmelsen. Selv om referansen til fal. § 4-11 er overflødig, mener nemnda sikrede har fått den informasjonen han trenger for å imøtegå selskapets innsigelser; nemlig at det dreier seg om å overlate bilen til en fører med promille, og at sikrede visste eller måtte forstå dette, samt at det dreide seg om 100 % avkortning. Selv om det er uheldig at selskapet ikke kan holde orden på hvilken hjemmel som er relevant, må det sentrale være at brevet inneholder den informasjonen som sikrede trenger for å imøtegå kravet, nemlig faktumbeskrivelsen med gjengivelsen av skyldgrad, og at det dreier seg om 100 % avkortning. Under tvil mener nemnda avslagsbrevet må godtas.

Spørsmålet blir da om sikrede måtte forstå at føreren var påvirket.

Nemnda mener dette spørsmålet reiser bevismessige spørsmål som ikke egner seg for skriftlig saksbehandling, jf. vedtektene for Finansklagenemnda pkt. 4.1 bokstav d) hvorefter en sak kan avvises fra nemndsbehandling dersom "saken ikke lar seg behandle uten at dette i særlig grad går utover klageorganets effektivitet" og lov om godkjenning av klageorganer for forbrukersaker § 14 første ledd bokstav f). Det følger av Prop. 32 L (2015-2016) under pkt. 10.6.1.3 at avvisningsregelen kan benyttes "der klageorganet ikke anser tvisten å være egnet for deres behandling, for eksempel på grunn av bevisspørsmål", jf. også FinKN 2017-408 og 2018-077.

Det er uklart for nemnda hvor mye føreren drakk under samværet med sikrede før kjøringen og også hvor påvirket han fremsto. Dette bør belyses med forklaringer fra føreren, sikrede og de øvrige involverte under en hovedforhandling.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Selskapet gis delvis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Trine Vøien (selskapsrepresentant) og Alexander Venås (forbrukerrepresentant).